

Министерство образования Республики Беларусь
Учреждение образования
«Полоцкий государственный университет»

Романо-германская филология, Контексты культуры и литературные связи

Международный сборник научных статей

Новополоцк
2017

УДК 82.0(082)
ББК 83.3(4)я43

ПОЛОЦКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

Редколлегия:

А.А. Гугнин – доктор филологических наук (отв. ред.);
Д.А. Кондаков – кандидат филологических наук;
Т.М. Гордеенок – кандидат филологических наук;
Р.В. Гуревич – доктор филологических наук;
Г.Н. Ермоленко – доктор филологических наук;
Е.А. Зачевский – доктор филологических наук;
З.И. Третьяк – кандидат филологических наук;
Н.Б. Лысова – кандидат филологических наук;
С.М. Лясевич – кандидат филологических наук;
С.Ф. Мусиенко – доктор филологических наук;
М.Д. Путрова – кандидат филологических наук;
Л.Д. Синькова – доктор филологических наук;
И.А. Чарота – доктор филологических наук.

Рецензенты:

кандидат филологических наук, профессор,
заведующий кафедрой зарубежной литературы МГЛУ Ю.В. Стулов,
кандидат филологических наук, доцент,
заведующий кафедрой перевода БГУ Д.О. Половцев

Романо-германская филология. Контексты культуры и литературные связи : междунар. сб. науч. ст. / Полоцкий гос. ун-т ; редкол.: А.А. Гугнин (отв. ред.) [и др.] – Новополоцк, 2017. – 352 с.
ISBN 978-985-531-572-9.

В настоящем международном научном сборнике, продолжающем предыдущие издания (2011 и 2013 гг.) кафедры мировой литературы и иностранных языков Полоцкого государственного университета, публикуются статьи по актуальным вопросам романо-германской и славянской филологии, методологии литературоведческих исследований, методике преподавания гуманитарных дисциплин. Особое внимание в данном сборнике уделено проблемам конкретно-исторического изучения литературных взаимосвязей, а также философским, социальным и литературоведческим аспектам изучения проблемы войны и мира.

УДК 82.0(082)
ББК 83.3(4)я43

СЛАВЯНСКИЕ ЧТЕНИЯ

XX Міжнародная навуковая канферэнцыя, Даўгавпілс (14–15 мая 2016 года)

Даўгавпілскі ўніверсітэт адзін з самых вялікіх вузаў Латвіі і згодна з рэйтынгам латвійскіх вузаў – лепшы ўніверсітэт за межамі сталіцы, займае чацвёртае месца сярод найбольш паспяховых вышэйшых школ Латвіі. Сярод гуманітарных навук адным з прыярытэтных з’яўляецца вывучэнне славянскіх культур. Менавіта гэтай тэматыцы і была прысвечана канферэнцыя. Непасрэдным арганізатарам з’яўляецца доктар філалагічных навук, прафесар Ганна Іванаўна Станкевіч. У канферэнцыі бралі ўдзел прадстаўнікі 10 краін – Польшчы, Украіны, Беларусі, Расіі, Балгарыі, ЗША, Аўстрыі, Латвіі, Літвы, Эстоніі. Пасля ўрачыстага адкрыцця канферэнцыі праца адбывалася ў межах работы наступных секцый: «Славянскія мовы: гісторыя і сучаснасць», «Руская літаратура ў еўрапейскім кантэксце», «Славянскія культурныя традыцыі ў еўрапейскім кантэксце», «Славянскія літаратуры ў кантэксце сусветнай культуры», «Руская паэзія XX стагоддзя».

Лінгвістычная секцыя «Славянскія мовы: гісторыя і сучаснасць» саступала літаратурным па колькасці дакладаў, але дыяпазон навуковых зацікаўленняў, прадстаўленых у ёй, быў даволі шырокі. Гістарычны аспект мовы быў раскрыты ў дакладах А. Грышчанкі «Передача семитских “шва” в средневековых славяно-русских заимствованиях», А. Філея «Историко-лингвистический аспект (“От слова к реалии”): названия еды и питья в иностранных памятниках русской разговорной речи XVI–XVII веков», А. Кузняцова (Латвія) «Заметки об орфографии Реймского евангелия».

Трэба адзначыць асабліваю цікавасць да адметнай сацыяльнай групы – старавераў, што засведчылі даклады А. Каралёвай (Латвія) «Социальные маркеры в пословицах староверов Латгалии» і В. Шчадневай (Эстонія) «Языковое отражение роли и статуса женщины-старообрядки в рассказах староверов Западного Причудья».

Узаемадачыненні мовы і культуры разглядаліся ў дакладах М. Антанюк, Н. Ганчаровай (Беларусь) «Европейская фразеология и культура (к вопросу о составлении учебного словаря)», Э. Ісаевай (Латвія) «Концепт “русский язык” в языковом сознании латвийских и иностранных студентов», Г. Пфандля (Аўстрыя) «Как малый народ проявляет себя на почтовых открытках. На примере открыток из словенских и латышских земель», А. Гарэгляд (Беларусь) «Маркеры ментальности белорусов в языке СМИ (на материале региональной печати)».

Значнай часткай дакладаў з’яўляліся даследаванні ў галіне лексікалогіі: Г. Сырыца (Латвія) «Фонетимы в системе вторичных номинаций: коннотативный аспект», І. Высоцкая (Расія) «Существительные ВРЕМЯ и ПОРА и их функциональные омонимы в современном русском языке», Г. Гваздовіч (Беларусь) «Лексема / термин ВИД в русском и белорусском языках», Л. Кастандзі (Эстонія) «Прагматический компонент лексического значения (на материале русских говоров Эстонии)», Н. Новаспасская (Расія) «Номинация насекомых в восточнославянских и южнославянских языках». Выступленні Г. Піткевіч (Латвія) «Спортивная эргонимика» і В. Лукіной (Беларусь) «Тенденции развития славянской эклизиономики в начале XXI века» пазнаёмілі слухачоў з маладаследаванымі пытаннямі анамастыкі.

Некалькі дакладаў былі прысвечаны аналізу моўных з’яў, якія характарызуюць сучасны этап лінгвакультуры: А. Рэмчукова (Расія), Н. Мядынская (Украіна) «Актуальные слова современности: лексема «понаехали» в русском и украинском языковом пространстве», С. Перавалачанская (Расія) «Норма или не-норма: креативные ресурсы русского языка», Н. Перфільева (Расія) «Лексические инновации в текстах российских СМИ».

Даклады А. Каніцкай (Літва) «Современные информационные технологии в обучении славянским языкам и распространении знаний о них» і Ю. Пакас (Расія) «Специфика преподавания польского языка в русскоязычной среде» засяродзілі ўвагу на важных пытаннях метадыкі выкладання моў.

Разнапланавыя даклады былі прадстаўлены ў секцыі «Руская літаратура ў еўрапейскім кантэксце». Разглядаліся фальклорныя элементы ў літаратуры (В. Дабравольская (Расія) «Ангел, послушавшийся Бога: реализация фольклорного в литературе», Н. Кацельнікава (Расія) «Фольклорная проза в «Сказках о кладах» О.М. Сомова»), гісторыя метадычнай думкі (А. Гетманская (Расія) «Преподавание литературы в русской школе: история вопроса»), лінгвістычныя і этнакультурныя аспекты мастацкага тэксту (М. Хроншч (Польшча) «Самовар как метафора дома в творчестве русских писателей XIX столетия», Н. Вяршыніна (Расія) «“Книжные” аспекты устной речи в усадебной “болтовне” (на материале “Повестей Белкина” А. Пушкина)», Г. Маркаў (Латвія) «Этнические аспекты пространства Лифляндии в романах И.И. Лажечникова»).

Гутарка на пасяджэнні секцыі вялася ад разгляду асобнага твора (Л. Дзімітраў (Балгарыя) «“Месяц в деревне” И.С. Тургенева: запах женщины», І. Ланджэў (Балгарыя) «Воистину “Воскресение”?») і асобнага мастака слова (Г. Боева (Расія) «Кого пугал Леонид Андреев», Ф. Фёдараў (Латвія) Карл Гершельман: «Мне почему-то надо рассказать об этом...», Ю. Арліцкі (Расія) «Евгений Кропивницкий: недостающее звено между Серебряным и Бронзовым веком») да супастаўлення аўтараў (І. Мацеюнайтэ (Расія)

«От омоложения человека к новому биологическому виду: “Собачье сердце” М. Булгакова и проза А. Потёмкина»).

У секцыі «Славянскія культурныя традыцыі ў еўрапейскім кантэксце» шэраг дакладаў быў прысвечаны асэнсаванню рускай культуры ў кантэксце еўрапейскай літаратурнай спадчыны (Г. Міхайлава (Літва) «Супруги Роберт и Элизабет Баррет Браунинг в свете ахматовского опыта самопознания», В. Талерка (Латвія) «Концепт “русских” в новелле Миа Муньер-Вроблевской “God save England”», С. Гайжунас (Літва) «Генрик Радаускас и Борис Поплавский. Несколько параллелей поэтического восприятия», а таксама ў кантэксце культуры (В. Калініна (Латвія) «Русские культурные символы в иноязычном коммуникативном пространстве», Л. Луцэвіч (Польшча) «Русская эмиграция в Финляндии: современный аспект»).

Некалькі даследаванняў прадставілі вывучэнне рускай спадчыны прыгожага пісьменства (А. Ларыёнава (Расія) «Образ читателя в русской литературе второй половине XIX века (на материале воспоминаний А.А. Григорьева)», Р. Чычынскі (Літва) «Сыновний долг в интерпретации “родительского” текста (Е.Б. Пастернак. Проблема истории)», А. Станкевіч (Латвія) «Водная стихия в романе М. Шишкина “Записки Ларионова”», у тым ліку публіцыстыкі (Н. Урванцава (Расія) «Гоголевские юбилеи на страницах дореволюционной прессы города Петрозаводска», Ю. Сідякоў (Латвія) «В. Рушанов – сотрудник газеты “Сегодня”»).

Даклады А. Казюкевіч (Латвія) «Ольга Даушшта: сборник “Džvina ozmierzchu”» і С. Лясковіч (Беларусь) «Репрезентация культурной значимости в творчестве Владимира Короткевича» звярнулі ўвагу для знакавай постаці літаратараў адпаведна для латышскай і беларускай культуры.

У межах секцыі «Славянскія літаратуры ў кантэксце сусветнай культуры» большасць выступленняў разглядалі выдатныя персаналіі рускай літаратуры (Э. Васільева (Латвія) В. Сорокин. «“Свадебное путешествие”: интерпретации, типология, влияния», А. Дзеравяга (Беларусь) «Пространственный континуум поэтического текста И. Бродского: семантический и функциональный аспекты», І. Дварэцкая (Латвія) «Евгений Шварц: от дневника к мемуару», Н. Бугорская (Расія) «Значимое отсутствие: нулевой дискурс как художественный приём (на материале произведений В.М. Шукшина)», А. Вавжынчак (Польшча) «Постимперские «маленькие люди» в романе Веры Галактионовой «Спящие от печали»», Т. Паловы (USA) «Perfomance in the Fiction and Music of Writer-Singer Nataliia Medvedeva»).

Супастаўляльныя даклады таксама апеліявалі да здабыткаў рускай культуры (В. Барбазюк (Расія) «Влияние творчества русских писателей на формирование реалистической литературы США в XX века», Л. Карэновска (Польшча) «Русско-норвежские сивильческие параллели (Л. Петрушевская и Э. Лу)», А. Немінуцкі (Латвія) «Походная песня vs музыкальный памфлет (из инструментов пропаганды в советско-финской войне)». Зварот да беларускай літаратуры прадставіў даследаванні пытанняў беларускай прозы (І. Часнок (Беларусь) «Нарратив и метанарратив в белорусской прозе XX века», Х. Вашкялевіч (Польшча) «“Second hand” – последняя книга пятидесятника Светланы Алексиевич»).

У секцыі «Руская паэзія XX стагоддзя» былі рэпрэзентаваны даклады, якія датычыліся як аналізу аднаго вядомага аўтарскага верша (Г. Вірына (Расія) «Две редакции стихотворения С. Маршака “Детки в клетке”», Ж. Бадзін (Латвія) «О стихотворении Наума Коржавина “Братское кладбище в Риге”», так і якога-небудзь аспекта ўсёй творчасці: Н. Марцінкевіч (Беларусь) «Парфюмерные мотивы в творчестве А.А. Блока», Н. Арлова (Расія) «Нет никакой эпохи – каждый год...», Л. Бальшухін (Расія) «Тема ревности: Пастернак и Маяковский», Н. Тамаровіч (Расія) «Литературно-художественный кружок “Светлояр” (1925–1927?): к истории возникновения», Н. Конанова (Латвія) «“О, доколе, доколе, – И не здесь, а везде – Будут клодтовы кони Подчиняться узде?” (К трансформации семантики гоголевской тройки в поэзии А. Галича)»).

У выніку можна сказаць, што канферэнцыя «Славянские чтения» пераважна прадставіла даследаванні, якія датычацца рускай літаратуры і яе стасункаў з іншымі культурамі. Можна спадзявацца, што ўвага беларускай навуковай супольнасці да гэтай сур’ёзнай і цікавай міжнароднай канферэнцыі і ўдзел у ёй у будучым пашырыць дыяпазон тэм імпрэзы і пазнаёміць еўрапейскіх навукоўцаў з нашай культурнай спадчынай.

С.М.Лясковіч, Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт

XXIV ГАРЭЦКІЯ ЧЫТАННІ «МАКСІМ І ГАЎРЫЛА ГАРЭЦКІЯ. ЖЫЦЦЁ І ТВОРЧАСЦЬ» Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя, Мінск (16 чэрвеня 2016 года)

Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя Гарэцкія чытанні – выбітная пляцоўка абмеркавання актуальных праблем галіны. Штогод яна прысвячаецца пэўнаму шэрагу тэм, якія пакуль не знайшлі дастаткова поўнага ўвасаблення ў працах айчынных філолагаў. У 2016 годзе праблемнае поле канферэнцыі ўключала наступныя пытанні: сібірскае падарожжа М. Гарэцкага: роздум над лёсам беларусаў-